

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Бельзецкий А.И. Фондовые индексы: оценка качества. / А. И. Бельзецкий. – Минск: «Новое знание», 2006. – 310с.
2. <http://www.ereport.ru/>

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены основные типы индексов мирового фондового рынка, показана их динамика за последние два года и сделан вывод о том, что тенденции всех мировых индексов совпадают.

Ключевые слова: мировой фондовый рынок, объем капитализации, фондовые индексы

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуті основні типи індексів світового фондового ринку, показана їх динаміка за останні два роки і зроблений висновок про те, що тенденції всіх світових індексів співпадають.

Ключові слова: світовий фондовий ринок, об'єм капіталізації, фондові індекси.

SUMMARY

The basic types of indexes of world fund market are considered in the article, their dynamics is shown for the last two years and a conclusion is done that the tendencies of all world indexes coincide.

Keywords: world fund market, I will eat capitalizations, fund indexes

ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇН В РАМКАХ ЧЕС І ГУАМ

Таранич О.В., асистент кафедри менеджменту Донецького національного університету

Таранич А.В., к.е.н., доцент кафедри маркетингу Донецького національного університету

Постановка проблеми. Глобальна трансформація світової економіки, що відбувається в результаті посилення глобалізації міжнародних економічних відносин, є невід'ємною рисою сучасного світового господарства, коли залучення країни до глобалізаційних перетворень, активізація участі у світових інтеграційних процесах є ознакою високого рівня розвитку її національної економіки. Незважаючи на усвідомлену необхідність інтеграції України до світового економічного простору, цей процес ускладнюється багатьма факторами, головними серед яких є політична нестабільність та недосконалість національного законодавства.

Разом з тим, глобалізація світової економіки сприяє зниженню конкурентоспроможності країн з економікою, що розвивається, а також створює умови для нерівномірного розвитку окремих регіонів і зростання соціально-економічних та інноваційно-технологічних диспропорцій у їх регіональному розвитку. Крім того, посилення конкуренції на світовому та регіональних ринках супроводжується зниженням економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності тих країн, що представлена сировиною та напівфабрикатами з низькою доданою вартістю.

В контексті вищезазначеного, країни ЧЕС і ГУАМ характеризуються спільністю зазначених рис відносно низького рівня міжнародної конкурентоспроможності та сировинної спрямованості експорту, відносно яких необхідно мати цілеспрямовану стратегію формування міжнародної конкурентоспроможності країн.

Питанням визначення міжнародної конкурентоспроможності країн присвячено наукові роботи І. Ансоффа, П. Дойля, М. Енрайта, Б. Карлофа, К. Кодзими, П. Кругмана, Ж.-Ж. Ламбена, Д. Мінцберга, Д. Моррісона, М.Портера, К. Прохалада, А. Сливозького, А. Чандлера, Й. Шумпетера, Г. Хамела; відомих українських дослідників Я. Базилюка, Я. Белинської, Б.Губського, Ю. Єханурова, Я. Жаліла, Ю. Козака, О. Павловської, І. Сіваченка.

Незважаючи на глибину наукових досліджень щодо формування міжнародної конкурентоспроможності країн на світовому ринку, визначення їх рейтингового рівня, у контексті розвитку високих технологій та подальшого поглиблення світового поділу праці існує необхідність виділення регіонального аспекту міжнародної конкурентоспроможності країн ЧЕС, який дозволяє обґрунтувати їх технологічний розвиток та створити умови для відмови від сировинного експорту на користь зовнішньої торгівлі товарами з високим рівнем доданої вартості.

Мета роботи — визначити напрями забезпечення міжнародної конкурентоспроможності країн ЧЕС і ГУАМ шляхом розвитку наукоорієнтованого машинобудування на світовому товарному ринку, що має потенціал до імпортозаміщення, розширення експорту на інноваційних засадах.

Міжнародна конкурентоспроможність країн складається з багаторівневої системи економіко-політичних та інноваційно-технологічних відносин, що визначають функціонування світового господарства на глобальному та локальному рівнях. В умовах глобалізації світової економіки на конкурентних засадах відбуваються процеси інтеграції національних економічних систем на всіх етапах процесу суспільного відтворення. Важливим фактором стратегії розвитку країн ЧЕС є визначення шляхів і методів досягнення власної міжнародної конкурентоспроможності на галузевих і світовому ринках, що може бути доповнена механізмом її формування. У його складі визначено чотири класифікаційні рівні за термінами вирішення відповідного кола питань у межах компетенцій операційного та стратегічного менеджменту. Для кожного рівня запропоновано власні ключові показники, за якими можна визначати стратегічні задачі щодо розвитку підприємства на галузевих і світовому ринках й оцінки загальної ефективності та конкретних виконавців.

Подальше діалектичне дослідження зв'язків між функціями та рівнями менеджменту міжнародної економічної діяльності дозволило автору сформуванню чотирьохрівневу структурно-логічну схему формування міжнародної конкурентоспроможності країн на світовому ринку (рис. 1).

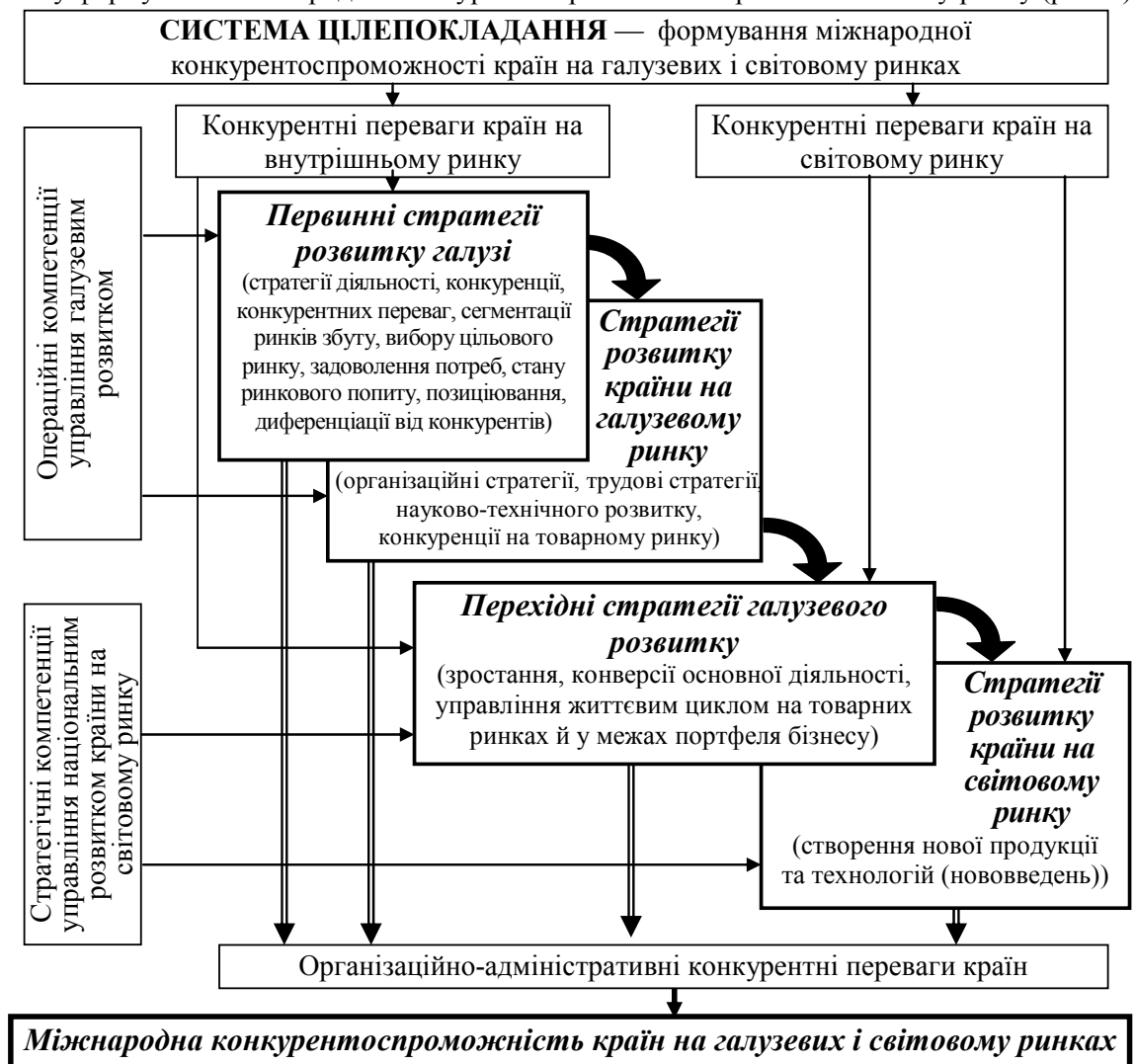

Рис. 1. Чотирьохрівнева структурно-логічна схема формування міжнародної конкурентоспроможності країн на світовому ринку

Особливістю механізму формування міжнародної конкурентоспроможності країн є його поступальний характер — тільки за умов виконання вимог кожного попереднього рівня стає можливим перехід до наступного рівня.

Наступною особливістю є наочне відображення ступеня відповідальності кожного рівня стратегічного механізму за кінцеві результати діяльності в залежності від часу: на операційному рівні

цей термін становить від одного місяця до одного року (рідко 12-18 місяців); на стратегічному рівні акумулюються результати господарської діяльності чи потенційний (неодержаний) прибуток за два-п'ять років.

Впровадження чотирьохрівневого механізму формування міжнародної конкурентоспроможності на підприємствах експортної спрямованості повинно здійснюватися паралельно зі змінами в організаційній структурі управління. Поточна й інноваційна діяльність повинні бути узгодженими зі стратегією розвитку підприємств на регіональних і світовому ринках, з іншого боку, управління такою діяльністю повинно здійснюватись із єдиного стратегічного центру.

За персоналізованим складом у стратегічному центрі мають бути представлено фахівців з різних галузей виробничо-господарської діяльності, компетентних щодо прийняття як оперативних, так і стратегічних рішень. За логікою чотирьохрівневого механізму формування стратегії міжнародної конкурентоспроможності, на підприємствах можна рекомендувати створення консультаційно-штабних структур. Вони будуть, у разі необхідності, знімати напруженість між галузевими фахівцями, а, головне, виключати протиріччя між управлінням поточною й інноваційною діяльністю. В ієрархії управління консультаційно-штабні структури повинні займати рівень виконавчих керівників підприємства. До їх складу в обов'язковому порядку повинні входити такі керівники поруч із співробітниками галузевих підприємств і залученими фахівцями. Зовнішні консультанти повинні отримувати заробітну платню як винагороду за якість стратегічних рішень й економічний ефект інноваційних проектів, із правом рекомендаційного голосу при прийомі колегіальних рішень.

До заходів стратегічного менеджменту, крім стандартних процедур формування місії, генеральної та індикативної стратегії розвитку, складання оперативних і бізнес-планів діяльності підприємств можна віднести проведення професійного навчання чи підвищення кваліфікації персоналу у вигляді періодичних курсів або разових тренінгів, майстер-класів, конференцій, симпозіумів, галузевих виставок, інспекцій у складі сервісних служб підприємств-споживачів наукомісткої, капіталомісткої продукції.

Для кожного рівня управління в залежності від галузевих умов рекомендуються власні ключові показники, за якими можна визначати стратегічні завдання щодо формування міжнародної конкурентоспроможності країни, що можуть становити основу для управління підприємством (наприклад, система збалансованих показників), а також для визначення загальної стратегії розвитку підприємства.

Економіка країн ЧЕС і ГУАМ є подібною відносно таких спільних рис, як транзитивний характер, низька міжнародна конкурентоспроможність, від'ємне сальдо зовнішньої торгівлі, перевага сировинних товарів у структурі експорту. Всі країни знаходяться на передіндустріальній стадії розвитку, перехід до індустріального розвитку є можливим шляхом розвитку виробництв четвертого-п'ятого технологічних укладів та формування освітніх та технологічно-інноваційних основ для зародження шостого технологічного укладу. Для реалізації подібних стратегій зростання міжнародної конкурентоспроможності країн необхідно виокремити технологічні виробництва з експортним потенціалом, та розробляти на їх основі наукоємне машинобудування — єдиний вид промислової діяльності, що забезпечує максимальну додану вартість на одиницю продукції, та дозволяє просувати на світовий ринок комплекс готових технологічних рішень та консалтингових послуг.

У такий спосіб відбувалось відновлення країн Західної Європи й Японії після другої Світової війни, у цьому полягає феномен Нових індустріальних країн, таким чином розвивається економіка Китаю у теперішній час. Аналогічним образом можна сформулювати стратегію індустріального розвитку країн ЧЕС і ГУАМ, які зможуть завершити ринкові трансформації та перейти у майбутньому до післяіндустріальної стадії розвитку, що спирається на експорт послуг та високотехнологічної продукції. Ця група країн характеризується вигідним геополітичним положенням, що дозволяє розвивати транспортно-логістичні коридори «північ-південь» та «схід-захід», використовувати унікальні природні та рекреаційні ресурси Чорноморського басейну за умов колективної їх охорони, розвивати спільні енергетичні проекти щодо використання відновлювальних природних джерел, поглиблювати ступінь спеціалізації для підвищення ефективності участі у регіональному та світовому поділі праці.

Розглянемо економіко-математичну модель, за допомогою якої можна дослідити вплив сировинного та високотехнологічного експорту та імпорту країн ЧЕС і ГУАМ на формування їх міжнародної конкурентоспроможності через зростання ВВП країн та випуск продукції зі збільшеною доданою вартістю. ВВП розрахуємо за методом кінцевого використання.

Введемо наступні позначення:

$$ВВП = X - Y + R_c + N_v; \quad R_c, N_v = const \quad (1.1)$$

де X — експорт продукції країни,
 Y — імпорт продукції країни,
 R_c — кінцеві споживчі витрати,
 N_v — валове нагромадження.

Рівняння товарного балансу дозволяє стверджувати, що між експортом та імпортом існує певна залежність:

$$\begin{aligned} X - Y &= BP - BC, \quad BC = const, \quad X = x_2 + x_3 + x_4 + x_5, \\ Y &= y_2 + y_3 + y_4 + y_5. \end{aligned} \quad (1.2)$$

де BP — виробництво,
 BC — внутрішнє споживання,
 x_2, x_3, x_4, x_5 — експорт продукції другого-п'ятого технологічних укладів,
 y_2, y_3, y_4, y_5 — імпорт продукції другого-п'ятого технологічних укладів.

З наведених рівнянь видно, що структурні зрушення у технологічних укладах промисловості країни, зокрема скорочення виробництва продукції другого-третього укладів на користь четвертого та п'ятого дозволяє впливати як на баланс внутрішнього споживання, так і рівень ВВП країни. У свою чергу, подібні структурні зрушення економіки країни визначатимуть зростання її міжнародної конкурентоспроможності.

Резервом зростання ВВП та підвищення конкурентоспроможності країни є валова додана вартість, що припадає на різні види технологічних укладів та зростає від другого до п'ятого. Таким чином, економіко-математичну модель визначення економічного ефекту від зростання міжнародної конкурентоспроможності країни можна сформулювати так:

$$\begin{cases} ВВП = \sum_{i=2}^5 X_i - \sum_{i=2}^5 Y_i + R_c + N_v \rightarrow \max; \quad R_c, N_v = const; \\ \sum_{i=2}^5 X_i - \sum_{i=2}^5 Y_i = \sum_{i=2}^5 BP_i - BC \rightarrow \max; \quad BC = const; \\ ВДВ_2 \leq ВДВ_3 \leq ВДВ_4 \leq ВДВ_5 \end{cases} \quad (1.3)$$

де $ВДВ$ — валова додана вартість за другим-п'ятим технологічним укладом.

Розрахунки відповідно до системи рівнянь (1.3) наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок економічного ефекту щодо зростання ВВП за рахунок структурних зрушень у виробництві продукції четвертого та п'ятого технологічних укладів в економіці України, на прикладі 2009 р., тис. грн.

Показники	Сценарії	2008	Мінімальний		Оптимальний		Максимальний	
			2009	% до 2008	2009	% до 2008	2009	% до 2008
Виробництво		917 036	931 239	1,5	938 341	2,3	945 443	3,1
Другий уклад		322 105	322 105	const	322 105	const	322 105	const
Третій уклад		452 893	452 893	const	452 893	const	452 893	const
Четвертий уклад		111 453	122 599	10	128 171	15	133 744	20
П'ятий уклад		30 584	33 643	10	35 172	15	36 701	20
Імпорт		521 474	507 270	-2,7	504 357	-3,3	497 255	-4,6
Другий уклад		208 137	208 137	const	208 137	const	208 137	const
Третій уклад		195 331	195 331	const	195 331	const	195 331	const
Четвертий уклад		104 115	92 970	-11	90 983	-13	85 411	-18
П'ятий уклад		13 892	10 833	-22	9 906	-29	8 377	-40
Споживання		993 651	993 651	const	993 651	const	993 651	const
Другий уклад		296 088	296 088	const	296 088	const	296 088	const
Третій уклад		479 402	479 402	const	479 402	const	479 402	const
Четвертий уклад		179 706	179 706	const	179 706	const	179 706	const
П'ятий уклад		38 455	38 455	const	38 455	const	38 455	const
Експорт		444 859	444 859	const	449 047	0,9	449 047	0,9
Другий уклад		234 154	234 154	const	234 154	const	234 154	const
Третій уклад		168 822	168 822	const	168 822	const	168 822	const
Четвертий уклад		35 862	35 862	const	39 448	10	39 448	10

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЇ ЄВРОПИ В
РАМКАХ ЧЕРНОМОРСЬКОГО ЕКОНОМІЧЕСЬКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА І ГУАМ**

П'ятий уклад	6 021	6 021	const	6 623	10	6 623	10
ВВП	949 864	964 068	1,5	971 170	2,2	978 272	3,0
Кінцеві споживчі витрати	752 489	752 489	const	752 489	const	752 489	const
Валове нагромадження	273 990	273 990	const	273 990	const	273 990	const
Експорт товарів та послуг	444 859	444 859	—	449 047	0,9	449 047	0,9
Імпорт товарів та послуг	-521 474	-507 270	-2,7	-504 357	-3,3	-497 255	-4,6

Визначимо три типи сценаріїв імітаційного моделювання: мінімальний, оптимальний і максимальний.

Мінімальний сценарій може базуватись на таких твердженнях: $BC, X = \text{const}$, виробництво продукції другого-третього укладів залишається без змін, а четвертого-п'ятого зростає за умов державної підтримки стратегічних видів діяльності на 10%. У даному випадку обсяг загального виробництва збільшиться на 1,5%, імпорт скоротиться на 2,7%, а ВВП збільшиться на 1,5%. Економічний ефект у такому випадку становить 14,2 млн. грн.

Реальний сценарій передбачатиме: $BC = \text{const}$, виробництво та експорт продукції другого-третього укладів залишається без змін, виробництво продукції четвертого-п'ятого зростає на 15%, а її експорт відповідно на 10%. У даному випадку обсяг загального виробництва збільшиться на 2,3%, імпорт скоротиться на 3,3%, а ВВП збільшиться на 2,2%. Економічний ефект у такому випадку становить 21,3 млн. грн.

Максимальний сценарій передбачатиме: $BC = \text{const}$, виробництво та експорт продукції другого-третього укладів залишається без змін, виробництво продукції четвертого-п'ятого зростає на 20%, а її експорт відповідно на 10%. У даному випадку обсяг загального виробництва збільшиться на 3,1%, імпорт скоротиться на 4,6%, а ВВП збільшиться на 2,99%. Економічний ефект у такому випадку становить 28,4 млн. грн.

Отже, структурні зрушення у технологічних укладах викликатимуть не тільки пряме зростання ВВП, але й прямі та мультиплікативні зрушення у споріднених і підтримуючих галузях промисловості, а також сприятимуть оптимізації у майбутньому структури промисловості, орієнтованої на експорт продукції з найбільшою доданою вартістю. Таким чином, стратегія збільшення міжнародної конкурентоспроможності країн ЧЕС шляхом формування наукоорієнтованого машинобудування та створення трансграничних кластерів є перспективним завданням регіонального розвитку.

Висновки. Визначено напрями забезпечення міжнародної конкурентоспроможності країн ЧЕС і ГУАМ шляхом розвитку наукоорієнтованого машинобудування на світовому товарному ринку – інтенсифікація зусиль у сферах, що мають потенціал до імпортозаміщення, розвиток експорту на інноваційних засадах. Запропоновано чотирьохрівневу структурно-логічну схему формування міжнародної конкурентоспроможності країн на світовому ринку, яка передбачає врахування конкурентних переваг країни на внутрішньому та світовому ринках, процедур операційного й стратегічного менеджменту, надання необхідного рівня урядової підтримки. Визначено економічну ефективність зростання міжнародної конкурентоспроможності країн на прикладі України шляхом інноваційного розвитку промисловості та здійснення структурних зрушень у її технологічній багатокладності – збільшення ВВП України може становити від 1,5 до 2,99% (14,2–28,4 млн. грн.), що можна порівняти із щорічним його зростанням у середньорозвинутих Європейських країнах.

Зроблено висновок, що розвиток високоукладних виробництв у промисловості та імпортозаміщення аналогічної продукції у зовнішній торгівлі збільшують міжнародну конкурентоспроможність країн шляхом зростання ВВП – підвищуються сукупні доходи країн та їх можливості щодо структурних реформ, соціального захисту населення, інноваційного розвитку тощо. У країн з'являються дієві інструменти до залучення високих технологій і здійснення цілеспрямованої інноваційно-інвестиційної діяльності на шляху індустріального розвитку та зростання їх міжнародної конкурентоспроможності.

РЕЗЮМЕ

Визначено напрями забезпечення міжнародної конкурентоспроможності країн ЧЕС і ГУАМ шляхом розвитку наукоорієнтованого машинобудування. Запропоновано чотирьохрівневу структурно-логічну схему формування міжнародної конкурентоспроможності країн на світовому ринку, яка передбачає врахування конкурентних переваг країни на внутрішньому та світовому ринках, процедур операційного й стратегічного менеджменту, надання необхідного рівня урядової підтримки. Визначено економічну ефективність зростання міжнародної конкурентоспроможності країн на

прикладі України шляхом інноваційного розвитку промисловості та здійснення структурних зрушень у її технологічній багатокладності.

Ключові слова: світове господарство, міжнародна конкурентоспроможність країн, глобалізація, конкурентні переваги, світова торгівля, стратегія, міжнародна економічна діяльність, наукоорієнтоване машинобудування, світовий ринок машинобудівної продукції.

РЕЗЮМЕ

Определены направления обеспечения международной конкурентоспособности стран-участниц ЧЕС и ГУАМ путем развития наукоемкого машиностроения. Предложена четырехуровневая структурно логическая схема формирования международной конкурентоспособности стран на мировом рынке, которая предусматривает учет конкурентных преимуществ стран на внутреннем и мировом рынках, процедур операционного и стратегического менеджмента, предоставления необходимого уровня правительственной поддержки. Определена экономическая эффективность роста международной конкурентоспособности стран на примере Украины путем инновационного развития промышленности и осуществления структурных сдвигов в ее технологической многоукладности.

Ключевые слова: мировое хозяйство, международная конкурентоспособность стран, глобализация, конкурентные преимущества, мировая торговля, стратегия, международная экономическая деятельность, наукоемкое машиностроение, мировой рынок машиностроительной продукции.

SUMMARY

Certainly directions of providing of international competitiveness of countries of BSEC and GUAM by development of scientific engineering. Is offered a four-level structurally logical chart of forming of international competitiveness of countries in the world market. Certainly economic efficiency of growth of international competitiveness of countries on the example of Ukraine by innovative development of industry and changes in the structure of the technological modes.

Keywords: world economy, international competitiveness of countries, globalization, competitive advantages, world trade, strategy, international economic activity, scientific engineering, world market of machine-building products.

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СТАЛОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ КРАЇН ЧОРНОМОРСЬКОГО БАСЕЙНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ

Ткаченко В. М., аспірант кафедри «Маркетингу» Донецького національного університету

Сучасна глобальна економічна криза, що зародилась у США як криза ринку нерухомості та похідних фінансових інструментів, доволі швидко зачепила Велику Британію, нанесла великої шкоди успішній економіці Ісландії, яка до цього вважалася «країною найвищого добробуту», серйозно постраждали практично всі країни Європи, в тому числі країни Чорноморського басейну. Враховуючи характер зародження кризи та її специфіку, насамперед найбільше (в абсолютних масштабах) постраждали провідні країни світу з добре розвиненим фондовим ринком (США, Велика Британія, Японія, Німеччина), пізніше криза вдарила по тих країнах, де не витримала тиску національна валюта (Угорщина, Україна). Зазнали відчутних втрат також країни з, на перший погляд, чудово розвинутою фінансово-банківською системою, проте без серйозної основи в реальному секторі економіки (країни Балтії), а також опинилися на межі економічного колапсу країни, що розвиваються (такі як Пакистан).

Дослідження питань, пов'язаних із причинами та наслідками поточної системної кризи для різних секторів національних економік широко обговорюються у науковій літературі та експертних аналітичних доповідях. Даним проблемам присвячені роботи В. Кучина, В. Вовк, Н. Гребеник, М. Савлука, В. Новицького, Т. Смовженко, Ю. Уманців, О. Дзюблюка та інших.

Метою даної роботи є дослідження напрямів формування сталості банківського сектору країн в умовах глобальної фінансової кризи на прикладі окремих країн Чорноморського басейну.

Загальновідомим є той факт, що найбільша в світі американська економіка значною мірою розвивається завдяки споживачам, оскільки споживчі витрати формують близько 2/3 ВВП Сполучених Штатів упродовж останніх тридцяти років. Саме це зумовлює збільшення доходів населення та державного бюджету США. І якщо до середини 80-х років минулого століття американці зберігали близько 7-9% своїх поточних доходів, то пізніше норма поточних заощаджень